

M.A. Part-I Examination, 2013

SANSKRIT

PAPER— IV

Full Marks : 100

Time : 4 hours

The figures in the right-hand margin indicate marks

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable

Illustrate the answers wherever necessary

FIRST HALF

[Marks : 60]

1. Give a pen-picture of the city of Alakā with examples from your text. 14

Or

Describe the route of the cloud messenger from Rāmagiri to Alakā with suitable quotations from your text.

2. Explain in Sanskrit with reference to the context. 6

प्रत्यासन्ने न भसि दयिता जीवितालम्बनार्थी
जीमूतेन स्वकुशलमयीं हारयिष्यन्प्रवृत्रिम् ।
स प्रत्यग्रैः कुटजकुसुमैः कल्पितार्घाय तस्मै
प्रीतः प्रीतिप्रमुखवचनं स्वागतं व्याजहार ॥

Or

हस्ते लीलाकमलमलके बालकुन्दानुविद्धं
नीतालोध्रप्रसवराजसा पाण्डुतामानने श्रीः ।
चूडापाशे नवकुरबकं चारू कर्णे शिरीषं
सीमन्ते च त्वदुपगमजं यत्र नीपं बधूनाम् ॥

3. Draw, after Bāṇabhaṭṭa, a pen-picture of the Dhavalagrha where efforts were being made to save the life of Prabhākaravardhana. 14

Or

Estimate critically the style and literary merits of Bāṇabhaṭṭa as a Sanskrit prose writer.

4. Explain any one of the following : 6

- (a) नियतिर्विधाय पुंसां प्रथमं सुखमुपरि दारुणं दुःखम् ।
कृत्वा लोकं तरला तडिदिव वज्रं निपातयति ॥
- (b) विहग कुरू दृढं मनः स्वयं त्यज शुचमास्व विवेकबर्तमनि ।
सह कमल सरोजनीश्रिया श्रयति सुयेरुशिरो विरोचनः ॥

5. Critically discuss the following statement : 14

“उदिते नैषधे काव्ये क्व माघः क्व च भारविः ।”

Or

Delinate the character of Damayantī as revealed in her conversation with Nala.

6. Explain fully in Sanskrit :

6

गिरः श्रुता एव तव श्रवः सुधाः, श्लया भवन्नाग्नि तु न
श्रुतिस्पृहा ।
पिपासुता शान्तिमुपैति वारिणा न जादु दुग्धान्मधुनोऽधि-
कादपि ॥

Or

महाजनाऽऽचारपरम्परेदृशी स्वनाम नामाऽऽददते न साधवः ।
अतोऽभिधातुं न तदुत्सहे पुनर्जनः किलाऽऽचारमुचं
विगायति ॥

SECOND HALF

[Marks : 40]

1. What type of drama is the Mrcchakatika ?
Explain the significance and appropriateness of
the title of the play.

12

Or

Analyse the character of Basantasenā as
depicted in the Mrcchakatika.

2. Explain in Sanskrit any one of the following : 8

(a) लिम्पतीव तमोऽङ्गानि वर्षतीवाञ्जनं नभः ।
असत्पुरुषसेवेव दृष्टिर्विफलतां गताः ॥

(b) आलाने गृह्यते हस्तो वाजी वल्गासु गृह्यति ।
हृदये गृह्यते नारी यदिदं नास्ति गम्यताम् ॥

3. Analyse the character of Cāṇakya as you have in
the drama Mudrārākṣa with suitable reference
and quotation from the rest. 12

Or

Give an assessment of the ancient Indian
society as reflected in the drama Mudrārākṣasa
of Viśākhadatta.

4. Explain in Sanskrit any one of the following : 8

(a) चीयते वालिशस्यापि सत्क्षेत्रपतिता कृषिः
न शालेः स्तम्बकारिता वसुर्गुणमपेक्षते ॥

(b) विध्नैः पुनः पुनरपि प्रतिहन्यमानाः ।
प्रारब्धमुत्तमजना न परित्यजन्ति ॥